

DECIMA QUARTA
CONTROVERSIA GENERALIS
DE AMISSIONE GRATIÆ

ET

STATU PECCATI

SEX LIBRIS EXPLICATA

QUORUM TRES POSTERIORES TRACTANT DE PECCATO ORIGINIS

ORDO DISPUTATIONIS

DE GRATIA

CONTRORSIA GENERALIS

Disseruimus hactenus de gratia collata humano generi in primo nostro parente Adamo; nunc de gratiæ ejusdem amissione, et consequentibus malis disseremus. Erit autem hic ordo disputationis, ut *primum* generatim explicemus definitionem, participationemque peccati, ubi partito illa in peccatum mortale, et veniale potissimum discutietur. *Deinde* consideremus peccatum ipsum primi hominis, ubi simul de prima peccati causa disseretur. *Postremo* de propagatione ejus peccati, id est, de peccato originis, ejusque pœna, et effectibus disseramus.

SEX LIBRIS EXPLICATA

ORDO DISPUTATIONIS

Disseruimus hactenus de gratia collata humano generi in primo nostro parente Adamo; nunc de gratiæ ejusdem amissione, et consequentibus malis disseremus. Erit autem hic ordo disputationis, ut *primum* generatim explicemus definitionem, participationemque peccati, ubi partito illa in peccatum mortale, et veniale potissimum discutietur. *Deinde* consideremus peccatum ipsum primi hominis, ubi simul de prima peccati causa disseretur. *Postremo* de propagatione ejus peccati, id est, de peccato originis, ejusque pœna, et effectibus disseramus.

DE AMISSIONE GRATIÆ

SIVE DE STATU PECCATI

LIBER PRIMUS

DE STATU PECCATI

QUI EST DE PECCATO IN GENERE

CAPUT PRIMUM

De peccati definitione.

De peccato multa a Theologis disputantur, quæ non videntur multum ad rem nostram facere. Quare iis omissis, definitionem solum, et partitionem, causam, et discrimina peccati trademus, quæ necessaria, vel certe valde utilia sunt ad eas controversias, quas habemus præ manibus, explicandas.

Est igitur initio animadvertendum, non esse idem peccatum, et vitium. Peccatum enim est nomen operationis malæ, quæ opponitur operationi virtutis: vitium autem est nomen habitus mali, qui opponitur virtuti, ut virtus habitum significat. In hoc enim mala bonis prestant, quod vocabulis magis abundant. Nam ad significandam actionem virtutis nullam habemus propriam vocem, et ideo utimur nomine virtutis tum ad actionem, tum ad habitum designandum. Ad significandam autem actionem, quæ nascitur ex vitio, habemus plurimas voces, peccatum, crimen, delictum, scelus, facinus, flagitium, culpam, erratum, et alia. Esse autem vitium nomen habitus, non actionis, ex corporalibus rebus intelligi potest, unde nomina ad res spirituales transferri solent. Dicimus enim vitium esse in equo, quando habet

permanentem aliquam qualitatem, ob quam sæpe aut cespitat, aut terretur, aut freno retineri nequit: sed si casu id accidat semel, atque iterum, non propterea dicitur equus vitiosus. Quocirca recte Aristoteles in vii. lib. de moribus, cap. 8. vitium comparat cum hydropisi, quæ est sitis permanens. Et S. Augustinus in lib. de perfectione Justitiæ, cap. 4. simile esse dicit vitium curviti tibiæ, peccatum autem claudicationi.

Prætermisso igitur vitio, de quo non est nobis in presentia disputandum, peccatum sic definitur a S. Augustino lib. 11. de consensu Evangelistarum, cap. 4: « Peccatum est transgressio legis. » Quæ definitio generalissima est, et convenit in peccata omnia non solum morum, sed etiam naturæ, et artis. Nihil est enim aliud peccatum, nisi declinare, ac recedere a regula. Quod etiam brevissime docuit S. Joannes in epist. 1. cap. 3. his verbis: *Peccatum est iniquitas.* Et clarius græce ἀμαρτία ἐστὶ ἀνομία.

At peccatum in moribus, de quo solo nos agimus, definit idem S. Augustinus lib. xxii. contra Faustum, cap. 27: dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam. Quam definitionem Theologi magno applausu receperunt, nec immerito. Nam cum duo quedam in peccato reperiantur, substantia, quæ est materiale, et ratio ipsa, quæ est formale peccati: utrumque Augustinus ea definitione complexus est. Substantia peccati

(1) Joan. III.

est actio aliqua voluntaria, vel voluntaria actionis omissio. Ratio peccati est ipsa declinatio, et recessio a regula in illa actione, vel ejus omissione. Et quoniam tria sunt instrumenta generalia actionum, cor, lingua, manus, et rursus tria sunt genera actionum, unum plane spiritualium, ut desideriorum, aliud plane corporalium, ut factorum; aliud partim spiritualium, partim corporalium, ut verborum: propterea S. Augustinus ut comprehenderet quidquid est in peccato materiale, dixit, peccatum esse dictum, vel factum, vel concupitum. Non meminit autem omissionis, quia definitiones debent esse breves; et negatio ex affirmatione colligitur.

Porro peccati rationem, atque adeo ipsum formale peccati indicavit Augustinus cum ait, contra legem aeternam, nec dicere voluit, contra rationem, ut loquuntur philosophi, neque contra legem Dei, ut loquitur S. Ambrosius lib. de paradiso, cap. 8; neque contra legem simpliciter, sed contra legem aeternam, nimirum ut comprehenderet omnes leges, et ipsam legum radicem. Siquidem omnis lex tum naturalis, tum positiva, et positiva tum Dei, tum hominum, ideo est lex, quia congruit cum lege aeterna, quae est ipsa Dei ratio summa, ac perfectissima regula; neque est aliud quaelibet vera lex, nisi adumbratio quaedam, atque participatio legis aeternae.

Unum desiderari videtur in Augustini definitione, ut videlicet voluntarii mentio in ea fieret. Non enim quodvis dictum, factum, concupitum, sed dictum, factum, concupitum voluntarium, contra legem aeternam, est peccatum: « Usque adeo », inquit Augustinus in lib. de vera religione, cap. 14, « peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Sed non sine causa hoc loco Augustinus voluntarium praetermisit. Poterat enim ex aliis partibus definitionis facile colligi. Siquidem non est proprie contra legem, nisi id quod est voluntarium. Neque enim lex proprie datur, nisi iis, qui habent usum liberi arbitrii.

Hec de definitione peccati hoc loco sufficiant. Illud solum obiter observandum est, tantam esse aliquorum ex Lutheranis imperitiam, vel impudentiam, ut Augustini definitionem, tacito ejus nomine, inter errores

numerare non vereantur, idque non alia de causa, nisi quia eandem definitionem apud scriptores Catholicos invenerunt. Tilmanus Heshusius, qui se Episcopum Sambiensem vocat, in libro de sexcentis erroribus Pontificiorum, loco quarto, numero primo? « Pontificii, inquit, hoc modo definiunt plerumque peccatum, quod sit vel dictum, vel factum, vel concupitum contra Dei legem. » Et numero secundo: « Tamquam immotam, inquit, regulam urgent, usque adeo voluntarium est peccatum, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium. » Deinde enumeratis aliis aliquot ejusmodi sententiis, antidotum tamquam contra venena subjungit.

At vel ignorabat Heshusius has esse S. Augustini sententias, vel non ignorabat. Si ignorabat, valde imperitus sit necesse est, cum has sint sententiae celeberrimae, ac fere omnibus notae. Si non ignorabat, impudentissimus est, cum tantum Doctorem contemnere non dubitaverit, ac praesertim in ea re, in qua (ut ipse idem Augustinus loquitur loco citato, de vera religione, cap. 14.) nulla Doctorum paucitas, nulla inductorum turba dissenit. Agimus tamen gratias, quod dum Augustini sententias, ut Pontificiorum errores damnat, Augustinum Pontificium fuisse concedit.

CAPUT II.

Peccati partitiones.

Jam vero quinque sunt peccati partitiones. Prima sumitur ab objectis, ac proinde specifica partitio est; siquidem actiones ab objectis species sumunt. Ab objectis autem generatim duo ducuntur genera peccatorum, alia enim sunt peccata carnalia, alia spiritualia, juxta illud Apostoli I. ad Corinthios VII: *Enaudemus nos ab omni inguainamento carnis, et spiritus* (1). Est autem haec plena atque perfecta partitio. Siquidem res omnes, ad quas inordinate convertimur, cum peccamus, aut sunt bona apprehensa sensibus carnis, ut cibus, potus, concubitus, aut intelligentia, ut honor, potestas, divitiae. Per conversionem ad priora sunt peccata carnalia, per conversionem ad posteriora sunt peccata spiritualia. Illa nos reddunt similes belluis,

ista daemonibus; et latine dicuntur illa flagitia, ista scelera, vel facinora.

Altera partitio ducitur ab origine, dicuntur enim alia peccata actualia, alia originalia. Actualia sunt quae propria voluntate committuntur. Originalia sunt quae trahuntur a primo parente Adamo, per carnalem propagationem, quaeque voluntaria sunt aliena, non propria voluntate; sed de peccato originis plura dicemus infra suo loco.

Tertia partitio sumitur a lege. Dicuntur enim alia peccata commissionis, alia omissionis. Commissionis peccata sunt, quae pugnant cum lege negante, ac prohibente aliquid, ut adulterium, homicidium, furtum, quae legibus illis repugnant: *Non machaberis, Non occides, Non furaberis*. Omissionis vero ea peccata dicuntur, quae violant leges affirmantes, et imperantes aliquid, ut cum quis parentibus debitum honorem non exhibet, contra illud: *Honora parentes*. Et quidem commissio, peccatum; omissio, delictum proprie dici solet, ut S. Augustinus quaest. 20. in Levitic. colligit ex cap. VII. Levitici, ubi alia sacrificia instituuntur pro peccatis, alia pro delictis.

Quarta partitio sumitur ab eorum varietate, qui potissimum peccato laeduntur. Alia enim peccata committuntur in Deum, alia in proximum, alia in nos ipsos. Adversus quae peccata nos munit Apostolus cum ait in epist. ad Titum, cap. II: *Sobrie, juste, et pie vivamus in hoc saeculo* (1). Sobrie videlicet quoad nos; juste quoad proximum; pie quoad Deum. Et propheta David in Psalm. 50. adversus eadem peccata Spiritum, sanctum, spiritum rectum, spiritum principalem a Deo petebat.

Quinta partitio nascitur ex gravitate culparum, sive ex reatu poenae, quae peccantes consequitur. Dicuntur enim peccata quaedam lethalia, alia venialia. Lethalia sunt quae hominem plane avertunt a Deo, et quibus poena debetur aeterna. Venialia, quae non nihil impediunt cursum ad Deum, non tamen ab eo avertunt, et facili negotio expiantur. Priora dicuntur crimina, posteriora peccata, ut S. Augustinus monet in Enchirid. cap. 64, ubi scribit, sine crimine justos homines vivere, sine peccato non vivere. Denique simile est mortale peccatum vulneri lethifero, quod subito vitam extinguit, veniale autem plagae levi, quae sine vitae periculo suscipitur, et facile curatur. Illud enim

cum charitate, quae vita est animae, pugnat, hoc non tam contra, quam praeter charitatem est. Et quoniam haec postrema partitio praeter caeteras ad adversarii oppugnatur, de ea copiosius disseremus.

CAPUT III

De discrimine peccati mortalis, et venialis.

De discrimine peccati mortalis et venialis non levis controversia est. Sed ut status causae facilius possit intelligi, praemittende sunt partitiones quaedam peccati venialis.

Prima partitio est trimembris; peccata venialia a causa, ab eventu, ex natura et ratione peccati. Peccatum veniale a causa dicitur peccatum, quod ex ignorantia, vel ex infirmitate committitur, quod genus peccati non dicitur veniale, ut distinguatur contra quodcumque mortale, sed contra peccatum mortale ex malitia. Tametsi enim peccata ex ignorantia, vel ex infirmitate saepe sint mere mortalia, tamen dicuntur omnia venialia, quia est in eis aliquid imminuens culpae gravitatem, et ratione cujus is qui peccavit, est vicinior indulgentiae. De quo genere peccati loquitur Apostolus in epistola priora ad Timotheum, cap. I, cum ait: *Fui blasphemus, et contumeliosus, et persecutor, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.*

Peccatum veniale ab eventu dicitur id, quod per penitentiam excipitur, juxta illud S. Ambrosii in lib. de Paradiso, cap. 14: « Veniabilis culpa, quam sequitur professio delictorum. » Qua significatione videtur accepisse S. Augustinus veniale peccatum in lib. de civit. Dei, cap. ult., cum ait: « Nunc vero dum venialis iniquitatis, etiamsi perseveret, ignoratur modus, profecto et studium in meliora proficendi orationi instando vigilantius adhibetur, et faciendi de mammona iniquitatis sanctos amicos cura non spernitur. » Eadem notione usus est auctor libri de vera et falsa penitentia, cap. 18, qui scripsit, peccata per penitentiam fieri venialia. Haec quoque venialia non opponuntur absolute mortalibus; sed iis, quae reipsa nunquam remittuntur, ac per hoc ad mortem perducant aeternam.

(1) I Corinth. VII, 1.

(1) Tit. II, 42.

Peccata venialia ex natura et ratione peccati dicuntur ea, quae non sunt contraria charitati Dei, et proximi, quæque proprie et absolute mortalibus opponuntur. De venialibus primi et secundi generis nulla controversia est. Nemo est enim, qui neget peccatorum alia ex ignorantia, vel infirmitate, alia ex malitia posse committi; et rursus alia per penitentiam expiari, alia per penitentiam non expiata in æternum puniri. De venialibus tertii generis est tota quaestio. Quae venialia rursus in duo genera dividuntur. Alia enim dicuntur venialia ex genere suo, alia ex imperfectione operis.

Venialia ex genere suo dicuntur ea, quae habent pro objecto rem malam, et inordinatam, sed quae charitati Dei, vel proximi non repugnet, quale est verbum otiosum, risus nimius, et alia id genus: et his contraria sunt peccata mortalia ex genere suo, ut perjurium, adulterium, et similia, quae aperte cum charitate Dei, vel proximi pugnant.

Venialia ex imperfectione operis ea sunt, quae tametsi ex genere suo mortalia esse possent, tamen ob imperfectionem operis venialia efficiuntur, quia videlicet sola imperfectio operis facit, ut cum charitate pugnare non iudicentur. His vero contraria sunt mortalia ex parte agentis, quae quidem ex genere suo venialia esse potuissent, et tamen ex dispositione quadam peccantis mortalia sunt, tale peccatum esset, si quis adeo delectaretur otiosis confabulationibus, ut paratus esset in iis tempus conterere, etiam cum ex divino præcepto aliquid aliud ei necessario faciendum inculcetur.

Rursus peccata venialia ex imperfectione operis in duo membra secari solent. Alia enim dicuntur venialia ex subreptione, alia ex parvitate materiae. Ex subreptione dicuntur ea, quae non sunt perfecte voluntaria, quales sunt subiti motus cupiditatis, irae, invidentiae, et alii similes, qui prius in animo existunt, quam ratio plane deliberare potuerit, essent necne admittendi; qui quidem et peccata sunt, cum præveniri aut continuo repelli potuissent, si ratio vigilasset: et tamen venialia sunt, cum pleno voluntatis assensu caruerint. Ex materiae parvitate dicuntur ea quae in re parva ac levi committuntur, quale esset furtum unius oboli, quod neque proximum notabiliter lædit, neque ejusmodi est ut apud æquos homines amicitiam tollere queat.

CAPUT IV.

Referuntur sententiae hæreticorum.

His ita constitutis ad sententias adversariorum explicandas accedamus. Primi fuerunt Jovinianus, et Pelagius, qui discrimen peccati mortalis, et venialis sustulerunt, e medio. Jovinianus enim docuit, peccata omnia esse paria; ut breviter indicavit S. August. lib. de hæresibus cap. 82, sed clarius S. Hieronymus in II. lib. adversus Jovinianum, non procul a fine, his verbis: « De eo autem quod niteris approbare, convitium et homicidium, ræca et adulterium, otiosum sermonem et impietatem uno supplicio rensari, jam supra tibi responsum est. » Et infra: « Non tibi habebunt tantas gratias, quos de humili in sublime levas, quantum irascuntur, quos propter leve quotidianumque peccatum in exteriores tenebras extruxisti. » Hæc ille. Quocirca valde mirum est, quid S. Hieronymus in libro XI. contra hæreses, verbo Peccatum, hæres. 8. scriberet, hunc errorem, de peccatorum aequalitate, nusquam a S. Hieronymo in duobus libris adversus Jovinianum, ipsi Joviniano adscribi. Nam per multas paginas in secundo libro contra Jovinianum sanctus Hieronymus non solum hunc errorem nominatim Joviniano tribuit, sed etiam omnia ejus argumenta proponit et solvit. Et S. Augustinus in epist. 29. ad Hieronymum, hunc Joviniani errorem ab ipso Hieronymo præclare confutatum fuisse testatur.

Jovinianum secutus Pelagius, quolibet peccato justitiam amitti docebat, ac per hoc omne peccatum esse mortale, et quoniam multos justos esse negare non poterat, affirmabat posse hominem in hac vita, sine omni peccato vivere. Ita refert S. Hieronymus in I. et II. Dialogo contra Pelagianos. Et S. Augustinus in lib. de hæres. cap. 88. « In id etiam, inquit Augustinus, progrediuntur, ut dicant, vitam iustorum in hoc sæculo nullum omnino habere peccatum, et ex his Ecclesiam Christi in hac mortalitate perfici, ut sit omnino sine macula et ruga, quasi non sit Christi Ecclesia, quae in toto terrarum orbe clamata ad Deum: Dimitte nobis debita nostra. »

Post hos Joannes Wicleffus (ut refert Thomas Waldensis tom. 2. de Sacramentis, cap. 34 et seq.) totam Ecclesiam reprehendebat,

quod ignoraret distinctionem peccati mortalis, et venialis. Docebat vero ipse, omnia peccata esse mortalia, si per mortale intelligatur id, quod est mortis æternæ inductivum. Si vero per mortale intelligatur id, quod de facto mortem æternam adducit, tunc omnia peccata reproborum esse mortalia, electorum venialia ex natura sua. Ex qua sententia illud manifeste sequitur, ut omnia sint mortalia.

Nostro sæculo quo veteres errores pene omnes renascuntur, nulli sunt hæretici qui verum discrimen agnoscant inter peccata mortalia, et venialia. Martinus Lutherus in assert. omnium articulorum suorum, cum in artic. 32. dixisset, omne opus hominis justis esse peccatum, et hoc Leo X. Pontifex damnasset, ita suum errorem auxit, ut diceret, omne opus hominis justis esse peccatum ex natura sua mortale, et ex sola Dei misericordia veniale. Idem Lutherus in lib. de captivitate Babylon. cap. de Baptismo, indicat omnia peccata esse venialia præter incredulitatem, cum ait: « Ita vides quam dives sit homo Christianus, sive baptizatus, qui etiam volens non potest perdere salutem suam quantumcumque peccatis, nisi nolit credere. » Quod non ita accipiendum est, quasi existimaverit Lutherus non esse ulla peccata ex natura sua mortalia præter incredulitatem: sed illud dicit, quia sibi persuasit omnia peccata condonari, vel non imputari credentibus; non credentibus autem nullum condonari, cum fides sola, ejus opinione, justificet, ita redit ad primum errorem, ut quævis peccata natura sua mortalia sint, sola vero Dei misericordia venialia.

Philippus Melancthon in locis communibus tit. de discrimine peccati mortalis et venialis, videtur quidem agnoscere distinctionem aliquam, inter hæc peccata, sed revera a Lutheri sententia non recedit. Scribit enim peccata mortalia esse, quae excutiunt Scriptum sanctum; venialia, quae non excutiunt. Sed inter explicandum satis aperte prodit errores suos. Primum enim docet discrimen peccati mortalis et venialis non habere locum in non renatis: « Quamquam, inquit, Nero et Epicurus multo atrocius peccant, quam Cato: tamen utrique sunt oppressi peccatis mortalibus horrendis, et ira Dei æterna. Nec necesse est in non renatis quaerere discrimen peccati mortalis et venialis, quia omne quod non est ex fide, peccatum est. » Quod si peccata non renatorum sunt

omnia mortalia, id omnino sequitur, ut nulla sint peccata ex natura sua venialia. Nam si quae essent ex natura sua venialia, etiam in non renatis essent venialia.

Secundo docet, in renatis venialia peccata esse motus pravos, qui rationem ita preveniunt, aut rapiunt, ut voluntarii fieri non possint: quique nobis invidis et repugnantibus in nobis interdum existunt. Et quia poterat aliquis occurrere, ac dicere, ea quae non sunt voluntaria, non esse peccata nec mortalia, nec venialia, subjungit, vulgatum illud dictum (Quod non est voluntarium, non est peccatum) intelligendum esse quoad iudicium civile, non quoad iudicium legis divinae. Itaque omnia illa, quae sunt ex sententia Catholicorum vera peccata, id est, quae sunt aliquo modo voluntaria omnia (inquam) ex Philippi sententia sunt mortalia, et sola illa apud eum venialia sunt, quae apud Catholicos nulla peccata sunt.

Tertio docet, peccata venialia esse vere contra legem Dei, et magnam deformitatem adferre; atque adeo iram Dei mereri. Sed venialia dicit, quia condonantur iis, qui Deo grati sunt. Quod est illud ipsum, quod Lutherus voluit, cum ait, omnia opera iustorum esse peccata mortalia ex natura sua, sed venialia ex misericordia Dei, quia credentibus non imputantur: « Quamquam, inquit, renati, in quibus est accensa cognitio Christi, et vera invocatio, et inchoata est obedientia, sunt justis, placent Deo, et habent Spiritum sanctum: tamen in eis adhuc in hac vita manet ingens infirmitas, videlicet caligo in mente de Deo, et voluntatis ac cordis prava inclinatio, et multi vitiosi affectus, etc. » Et paulo post: « Hæc mala in renatis sunt contra legem Dei, ut Paulus testatur Roman. VII. et quanta sit deformitas, quanta magnitudo horum malorum pii in veris doloribus aliquo modo agnoscent. Sed quia persona accepta est, accensa agnitione Christi, et fide in corde, et donato Spiritu sancto, et aliquo modo infirmitatem agnoscit, et deplorat, et expavescit, agnitione vero Dei adversus peccatum, et petit condonationem, et repugnat primis incendiis, sunt huic personae hæc mala venialia peccata, id est, condonata, ita ut non excutiant Spiritum sanctum, et fidem, ac maneat persona in gratia. » E rursus paulo inferius: « Elsi, inquit, morbi hærentes adhuc in renatis in hac vita, et vitiosi affectus, non sunt levia, aut contemnenda mala, nec sunt tantummodo præter

legem Dei, ut monachi fixerunt, sed vere sunt contra legem Dei; tamen donec manent in renatis bona conscientia et fides, manet etiam Spiritus sanctus.»

Quarto docet, peccata mortalia esse illa omnia, qua exculunt fidem, id est, qua simul cum fide consistere nequeunt: talia autem esse omnia peccata voluntaria: «Postremo, inquit, hæc duo impossibile est simul existere, malam conscientiam, id est, propositum peccandi, et fidem, quæ est fiducia misericordiae Dei propter Christum promissæ. Quia habens propositum peccandi, contemnit aut fugit Deum, non accedit ad Deum. At fiducia misericordiae accedit ad Deum Pontifice Christo». Ex his habemus, Philippum quædam sententiam exprimit Tilmaannus Ihesusius in lib. de erroribus Pontificiorum tit. 4. qui est de peccato, num. 24. his verbis: «Contendunt Pontifici, discrimen inter peccatum mortale et veniale non in eo consistere, quod venialia peccata tecta, et condonata sint: mortalia vero æternæ damnationis obnoxia, sed quod discrimen sit in ipsa peccatorum natura, et actione, hoc modo, quod peccata mortalia sint ejusmodi, ut repugnent justitiæ, charitati, et legi divinæ, et mercantur æternam damnationem; venialia vero nec charitati, nec justitiæ, nec legi adversentur, sed etiam mercantur mortem, vel iram Dei, sed sint digna venia.»

In eandem sententiam concurrunt Magdeburgenses cent. 1. lib. II. cap. 4. column. 171. ubi sic loquuntur de discrimine peccatorum ex doctrina (ut ipsi putant) Apostolica: «Docent (Apostoli) veniale peccatum nullum quidem per se esse, dum asserunt omnia peccata pugnare cum lege divina, et mereri iram Dei, et æternas penas. Sed per accidens, hoc est, propter causas aliunde incidentes, nempe propter remissionem peccatorum, quæ contingit fidelibus propter Christum.» Et paulo ante dixerant: «Qui natus ex est Deo, peccatum non committit, hoc est, non committit peccatum mortale, sed venialia ejus sunt peccata, seu peccata propter fidem in Christum, ipsi non imputantur.» Et colum. 173: «Impiis, inquit, et incredulis non tantum scelera externa contra legem Dei adferunt mortem et condemnationem: verum etiam depravata natura, et interni affectus mali, et opera ex-

terna, etiam civiliter honesta. Renatis vero mortem adferunt omnia actualia peccata, sive interna ut cogitationes, et affectus, sive externa, ut dicta, et facta contra legem Dei, si non repugnent iis fide, sed assentiantur ad efficiendum ea, sive in actum perducantur, sive non.» Et paulo infra: «Peccata mortalia exculunt fidem, et Spiritum sanctum, et bonam conscientiam.»

Eadem est sententia Martini Kemnitii in 1. par. Examinis Concilii Tridentini pag. 926. et 927. «Peccata mortalia, inquit, exculunt fidem, et Spiritum sanctum, et tunc desinunt esse justii. Venialia vero peccata sunt etiam in renatis, nec propterea desinunt esse justii.» Et infra: «Licet sint differentia, et gradus peccatorum, nullum tamen tam minutum et leve peccatum est, quod non sit *reprobis*, hoc est, prævaricatio legis divinæ.» Et infra: «Lex accusat et damnat etiam illa peccata, quæ venialia vocantur, nisi tegantur et non imputentur propter Christum.»

Porro Joannes Calvinus partim Luthero, partim Joviniano, partim Wicleffo assentitur. Nam lib. II. Institutionum, cap. 8. §. 59. ita concludit: «Habeant filii Dei omne peccatum mortale esse, quia est adversus Dei voluntatem rebellio, quæ ejus iram necessario provocat; quia est legis prævaricatio, in qua edictum est sine exceptione Dei judicium: Sanctorum delicta venialia esse, non ex suapte natura, sed quia ex Dei misericordia veniam consequuntur.» Et lib. III. cap. 4. §. 28: «Cæterum, inquit, fidelium peccata venialia esse: non quia non mortem mereantur, sed quia Dei misericordia nulla est condemnatio iis, qui sunt in Christo Jesu, quia non imputantur quia venia delentur.» Neque his dissimilia scribit in Antidoto Concilii Trident. sess. 6. cap. 12.

Atque hæc quidem consentanea sunt doctrinæ Lutheranorum. Sed quia idem Calvinus lib. III. Institutionum, cap. 2. §. 11. docet, fidem esse donum proprium electorum, et semel vere habitam non posse unquam amitti; inde consequitur, ut ex doctrina Calvini peccata omnia reprobatorum sint mortalia, electorum autem venialia, ut Wicleffum etiam venialia esse demonstratimus. Hoc tamen interest inter Wicleffum et Calvinum, quod Wicleffus absolute peccata electorum facit venialia, Calvinus autem vult esse venialia, quæ fiunt ab electis post fidem semel adeptam, non autem quæ ante fidem.

Itaque opinione Calvini peccata fidelium

electorum sunt venialia, non tam quia electi sunt, quam quia manent cum fide, quæ semel habita nunquam perit, et propria electorum est; in quo Calvinus Jovinianum sequitur, qui docuit hominem semel baptizatum non posse unquam a gratia Dei, excidere, teste S. Hieronymo lib. II. adversus Jovinianum. Verba autem Calvini lib. III. Instit. cap. 2. §. 11. hæc sunt: «Reprobi nunquam sensum gratiæ nisi confusum percipiunt, ut umbram potius apprehendant, quam solidum corpus. Quia peccatorum remissionem spiritus proprie in solis electis obsignat, ut eam speciali fide in usum suum applicent.» Et paulo ante: «Ergo, inquit, ut solos electos semine incorruptibili Deus in perpetuum regenat, ut nunquam dispercat semen vitæ eorum cordibus insitum, ita solide in illis obsignat adoptionis suæ gratiam, ut stabilis ac rata sit.»

His omnibus erroribus contraria est sententia communis Theologorum Catholicorum apud Magistrum Sententiarum in secundo libro Sentent. dist. 42. et S. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 1. et omnium fere scriptorum qui adversus hæreticos de hac controversia disseruerunt. Docent enim communi consensu, peccata quædam ex natura sua, nulla ratione habita ad prædestinationem, vel reprobationem, aut ad statum renatorum, vel non renatorum, esse mortalia, quædam venialia; et prioribus quidem indignum reddi hominem amicitia Dei, et mortis æternæ reum, posterioribus temporalis tantum supplicii, paternæque castigationis hominum reum constitui. Excipiuntur Joan. Gerson. 3. par. Theologia, tract. de vita spirituali animæ, lect. 1. Jacobus Almain tract. 3. cap. 20. et Joan. Episcopus Rossensis in refutatione artic. 32. Lutheri, qui nonnihil a communi Theologorum sententia deflexerunt, sed absque perverciacia, et longe alia ratione, quam hostes fidei faciunt.

CAPUT V.

Refellitur sententia Joviniani et Pelagii.

Refellemus nunc ordine, primo Jovinianum et Pelagium. Deinde Wicleffum et Calvinum; tertio Lutherum; Philippum, Kemnitium, et cæteros ejusdem sectæ. Postremo

adversus omnes simul prolabimus Catholicam sententiam de distinctione peccati mortalis et venialis ex natura sua.

Igitur Jovinianus et Pelagius, qui simpliciter distinctionem peccati mortalis et venialis tollebant e medio, ex iis Scripturis apertissime refelluntur, quæ docent peccata quædam injustos homines constituere, quædam in ipsis justis ita hæerere, ut non propterea justii esse desinant. Ad primum caput illa pertinent Ezech. XVIII. ubi posteaquam Dominus per Prophetam descripsit hominem probum, qui non levaverit oculos ad idola domus Israel, non adulterium, non furtum fecerit, hominem non contristaverit etc., subjungit: *Hic justus est, vita vivet* (1), quasi dicere veli, si secus fecerit, justus non erit, sed injustus. Et ideo paulo post addit: *Si averterit se justus a justitia sua, et fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, nunquid vivet?* Eodem pertinet illud Apostoli I Corinth. VI: *An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? nolite errare, neque fornicari, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebrios, neque maledicti, neque rapaces regnum Dei possidebunt, et hæc quidem fuisistis, sed ablati estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini Jesu Christi, et in spiritu Dei nostri* (2).

Ubi Apostolus tribus modis ostendit, peccata quæ hic enumerantur, facere homines injustos, sive cum justitia non posse consistere. Primo, quia docet eos, qui talia agunt, esse iniquos. Nam cum dixisset: *Nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt*, continuo explicuit qui sint appellandi iniqui, cum addidit: *Neque fornicari, neque idolis servientes, etc.* Secundo, quia purgationem ab ejusmodi peccatis non solum abluitionem vocat, sed etiam justificationem, nimirum, ut indicaret injustos esse qui talia agunt, vel egerunt, donec per Dei gratiam justificentur. Tertio, quia testatur ejusmodi peccatis excludi homines, ac privari possessione regni caelorum, quæ merces est operationum bonorum, et corona justitiæ. Multa possent alia huc adduci, sed non est opus, cum hanc partem omnes admittant.

Ad alterum igitur caput de quo solo potest esse dubitatio, pertinet illud Prophetæ Psal. XXXI: *Pro hac orabit ad te omnis san-*

(1) Ezech. XVIII, 9. — (2) I Corinth. VI, 9.

ctus in tempore opportuno (1)? Ubi illud: *Pro hac, referatur ad peccati remissionem, de qua paulo ante dixerat: Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam, et tu remisisti impietatem peccati mei.* Cum igitur pro remissione peccati oret omnis sanctus, manifeste sequitur, esse quaedam peccata, quae in sanctis aliquando inveniuntur, nec tollunt sanctitatem. Eodem pertinet illud Ps. XVIII: *Moses, et Aaron in sacerdotibus ejus, et Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus, custodiebant testimonia ejus, et praeceptum quod dedit illis; Domine Deus noster, tu excusabas eos, Deus tu propitius fusti eis, et ulciscens in omnes adventiones eorum (2)?* Ex hoc loco discimus, Moysen, Aaron, et Samuelem viros justos fuisse, et custodivisse praecepta Domini. Et tamen non defuisse illis peccata, ob quae propitiatione Dei indigerent et a Domino paterne castigarentur. Simile est illud Salomonis Proverborum XXIV: *Septies in die cadet justus, et resurget; et Ecclesiast. VII: Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, et non peccet (3).* Et in Testamento novo docuit Christus, Apostolos, et omnes alios fideles, quantumvis justissimos, quotidie dicere: *Dimitte nobis debita nostra.* Matth. VI (4). Et S. Joannes, qui sine dubio sanctus et justus erat, de se et aliis dicit, I Joan. I: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsos seducimus (5).* Et B. Jacobus similiter de se, et caeteris pronuntiat: *In multis offendimus omnes.* Jacob. III (6). Igitur ex divinis litteris aperte convincitur, esse peccata quaedam, quae cum justitia et sanctitate non pugnent. Idem probari potest ex definitione Conciliorum. Nam Concilium Milevitanum can. 7, ita de hac re loquitur: *Item placuit, ut quicumque dixerit in oratione Dominica ideo dicere sanctos, Dimitte nobis debita nostra, ut non pro seipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis, qui sunt in suo populo peccatores, et ideo non dicere unumquemque Sanctorum: Dimitte mihi debita mea, sed: Dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro aliis potius, quam pro se petere intelligatur, anathema sit.* Similia habentur can. 6. et 8. Cui Concilium ante mille et centum annos celebrato subscripsit Concilium oecumenicum Tridentinum, cum ait sess. 6. cap. 11: *Licet in hac mortali vita, quantumvis*

sancti et justi in levia saltem et quotidiana, quae etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinant esse justi. Nam justorum illa vox est humilis et verax: *Dimitte nobis debita nostra.*

Acedit praeterea sanctorum Patrum consensus. Sanctus Cyprianus in serm. de elemosyna: *« Si autem, inquit, nemo esse sine peccato potest, et quisquis se inculpatum dixerit, aut superbus, aut stultus est, quam necessaria, quam benigna deus elementa divina, quae cum sciat non deesse sanatis quaedam postmodum vulnera, dedit curandis denno, sanandisque vulneribus remedia salutaria. »*

S. Basilius oratione in Psal. CXIV: *« Qui in peccato, inquit, mortali haeret, dicat: Circumdederunt me dolores mortis, et pericula inferni invenerunt me. »* Quo loco S. Basilius cum peccatum mortale nominat, significat, inveniri etiam peccatum veniale, ob quod non sit opus dicere: *Circumdederunt me dolores mortis.*

S. Ambrosius in Psalm. CXVIII. serm. 16, explicans illud: *« Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam. Non potest, inquit, hoc justus negare, quia nemo sine peccato. »*

S. Gregorius Nazianzenus orat. 2. in Julianum, ultra medium: *« Magnum, inquit, est, neque ab initio peccare, aut saltem non in maximis delinquere. Quoniam penitus a peccato liberum esse, Deus supra humanam naturam ordinavit. »* Ex quo loco intelligimus, peccata quaedam levia in omnibus hominibus, quamvis justis et sanctis reperiri.

S. Hieronymus lib. II. adversus Pelagianos, non procul ab initio: *« Justos, inquit, esse concedo, sine omni autem peccato omnino non assentior. »* Idem fusissime docet toto lib. II. et III. contra Pelagianos, et lib. II. contra Jovinianum.

S. Augustinus lib. I. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 14: *« Nullus, inquit, in Ecclesia recte posset ordinari minister, si dixisset Apostolus, si quis sine peccato, ubi ait, si quis sine crimine est. Multi quippe fideles baptizati, sunt sine crimine, sine peccato autem in hac vita neminem dixerim. »* Et lib. III. cap. 3: *« Quamvis, inquit, diabolus sit auctor et princeps omnium peccatorum, non tamen filios diaboli faciunt qua-*

CAPUT VI.

Diluuntur objectiones Pelagianorum.

Pelagiani (ut referunt sancti Patres Hieronymus et Augustinus) loca quaedam ex Scripturis urgebant, ex quibus effici arbitrabantur, posse ac debere homines peccatis omnibus carere, ac per hoc nullum esse peccatum, quod justitiae non repugnet.

Prima obiectio sumitur ex illis testimoniis, quae docent, homines debere esse perfectos, Deuter. XVIII: *Tu autem perfectus eris coram Domino Deo tuo.* Matth. V: *Estate perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est (1).* Certe perfectus dici non potest, cui aliquid deest; deesse autem aliquid ei, qui in peccatis est negari non potest. Possumus igitur et debemus omni peccato carere, et hoc Deus jubet ut simus perfecti, si amici et filii ejus esse volumus.

Responsio: *Perfectio* in Scripturis non uno modo accipitur. Interdum enim *perfecti* dicuntur, qui semper actu diligunt Deum, et omnia quae faciunt, in ipsum actu referunt. Cum qua perfectione nullum peccatum, ac ne veniale quidem consistere potest. Sed haec perfectio propria beatorum est, neque nobis in hac vita a Domino imperatur. Itaque Apostolus de hoc perfectionis gradu loquens in epistola ad Philippenses, cap. III, ait: *Non quod jam acceperim: aut jam perfectus sim. Sequar autem si comprehendam, etc. (2).* Interdum: *Perfecti* dicuntur, qui tametsi non semper actu Deum cogitent et diligant, ut beati faciunt, tamen totos se Deo consecrant, atque omnia deserunt, ut Deo placeant, juxta illud Matth. XIX: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni sequere me (3).* Atque haec perfectio non imperatur, sed consultitur, ut S. Augustinus docet in epist. 89. qu. 4. et ante eum sanctus Ambrosius in libro de viduis, et S. Hieronymus in libro contra Vigilantium. Denique *perfecti* dicuntur, et quidem valde frequenter, qui Deum super omnia diligunt, et licet non deserant acti res suas, tamen parati sunt potius omnium rerum, et ipsius vite jacturam facere, quam Dei gratiam et amicitiam perdere; atque ita servant omnia di-

(1) Psal. XXXI, 6. — (2) Psal. CXXVIII, 6. — (3) Prov. XXIV, 16; Eccl. VII, 21. — (4) Matth. VI, 12. — (5) I Joan. I, 8. — (6) Jacob. III, 2.

camque peccata. Peccant enim et filii Dei, quoniam si dixerint se non habere peccatum, seipsos seducunt, et veritas in eis non est. » Idem libro de natura et gratia cap. 36. scribit, omnes omnino Sanctos, excepta S. Virgine Deipara dicere potuisse illa verba S. Joan. jam citata: *« Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. »*

Joannes Cassianus collat. 22. cap. 13: *« Caeterum, inquit, justos, ac sanctos viros non esse immunes a culpa manifeste Scriptura pronuntiat, dicens: Septies in die cadit justus, et resurgit. Quid enim aliud est cadere, quam peccare? et tamen cum dicatur septies cadere, justus nihilominus pronuntiat, nec justitiae ejus praedicit lapsus fragilitatis humanae, quia multum interest inter sancti, et peccatoris hominis lapsus. Aliud enim est admittere mortale peccatum, et aliud est cogitatione, quae peccato non careat, praeveneri etc. »*

S. Gregorius lib. XXI. Moralium cap. 9: *« Hoc, inquit, inter peccatum distat, et crimen, quod omne crimen peccatum est, non tamen omne peccatum crimen est: et in hac vita multi sine crimine, nullus vero esse sine peccatis valet, in qua videlicet peccatorum et criminum distinctione pensandum est, quia nonnulla peccata animam polluunt, quam crimina extinguunt. »*

S. Bernardus in sermone de coena Domini: *« Et unde, inquit, scimus, quia ad diluenda peccata quae non sunt ad mortem, et a quibus, plene cavere non possumus ante mortem, ablatio ista pertinet? »* Vide eundem in libro de precepto et dispensatione ubi ex Scripturis, ex regula sancti Benedicti, et ex ipsa ratione demonstrat, quaedam esse peccata lethaliter criminalia, ut ipse loquitur, quaedam autem venialia. Vide etiam ejusdem aequalem Richardum de sancto Victore, qui librum integrum scripsit de distinctione peccati mortalis et venialis, ac docuit, omnes Sanctos in hac vita venialiter aliquando peccare, et privilegium esse beatorum in caelo regnantium venialibus omnino carere. Huc etiam pertinere possunt argumenta, quae paulo post adversus Lutheranorum sententiam proponemus.

(1) Deut. XVIII, 13; Matth. V, 48. — (2) Philip. III, 12. — (3) Matth. XIX, 21.

vina mandata, dum nihil admittunt, quod charitali, quæ finis est præcepti, repugnet.

Hunc perfectionis gradum Christus imperavit, cum ait: *Estote perfecti*, Matth. v, et de eodem loquitur Scriptura Gen. vi. cum ait: *Noe vir justus atque perfectus fuit*. Et cap. xvii: *Ambula coram me, et esto perfectus*. Et Deut. xviii: *Tu autem perfectus eris cum Domino Deo tuo*. Et Philip. iii: *Quicumque perfecti sumus, hoc sentiamus* (4). Isti autem duo gradus perfectionis non excludunt omnia peccata, sed ea solum, quæ charitati repugnant. Nam Apostoli perfecti erant juxta illud jam citatum ad Philip. iii: *Quicumque perfecti sumus*. Et in priore ad Corinth. cap. ii: *Sapientiam loquimur inter perfectos* (2). Et tamen Apostoli erant, qui dicebant: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus etc.* Et: *In multis offendimus omnes*. Et Apostolos Dominus orare docuit: *Dimitte nobis debita nostra*.

Secunda objectio sumitur ex illis testimoniis, quæ veram justitiam omni macula carere oportere affirmant. Psalm. xiv: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam*. Psalm. xvii: *Evo immaculatus cum eo, et observabo me ab iniquitate mea*. Psalm. cxviii: *Beati immaculati in via, qui ambulavit in lege Domini*. Ephes. i: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati* (3).

Responsio: S. Augustinus in libro de perfectione justitiæ, dicit, sanctos in hac vita appellari posse immaculatos, non quod nullas contrahant maculas, sed quia cupiunt ac student nullas contrahere, et si quas contrahunt, continuo eas per orationem tergunt. Posset etiam responderi, maculam proprie non oriri ex peccato veniali, sed solum mortali, ut S. Thomas docet 1. 2. quæst. 89. art. 1. Sive autem dicamus cum S. Augustino, justos in hac vita nominari immaculatos, quia sunt desiderio, ac studio tales, sive cum S. Thoma, quia veniale peccatum non efficit maculam, illud negari non potest, in Scripturis vocari immaculatos etiam eos, qui venialibus peccatis non carent, cum si de illis hominibus dici possit: *Beati immaculati in via, et: Qui ingreditur sine macula,*

et: Ut essemus sancti, et immaculati, id sine dubio de Apostolis dici possit, et tamen clamant unus ex ipsis: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus* (4).

Objectio tertia sumitur ex testimonio illo I. Joan. iii: *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius manet in eo, et non potest peccare, quoniam ex Deo natus est* (5). Responsio: S. Augustinus lib. ii. de peccator. merit. et remiss. cap. 7. dicit, justos in hac vita partim esse filios Dei ratione gratiæ justificantis, partim filios hujus sæculi, ratione carnalis concupiscentiæ, quæ ex peccato primi hominis in nobis relicta est; et quidem ut filios Dei non peccare, sed perfecti quotidie magis ac magis; tamen ut filios hujus sæculi ratione infirmitatis nondum omnino sublata aliquando labi. S. Bernardus serm. 1. de Septuagesima, refert hunc locum ad prædestinationem, ac dicit, filios Dei non peccare, ita ut in peccato non permaneat? « Omnis, inquit, qui natus est ex Deo, non peccat, id est, non permanet in peccato, quia conservat illum (utique ut perire non possit) quæ falli non potest, generatio cœlestis. » Sed optime omnino videtur hunc locum exposuisse S. Augustinus tract. 5. in epistola S. Joannis, et S. Hieronymus lib. 1. adversus Pelagianos, qui docent, homines justos, dum justi sunt, non posse peccare eo peccati genere, quod repugnat justitiæ, sive charitati, quæ est verissima, perfectissimaque justitia. Itaque de venialibus peccatis, quæ cum charitate non pugnant, scripsit S. Joannes: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus etc.* De lehalibus autem: *Qui natus est ex Deo, non peccat, etc.* (6).

Objectio quarta sumitur ex testimonio illo Luc. i: *Erant autem justi ambo, incedentes in omnibus mandatis, et justificationibus Domini sine querela* (7). Videtur enim hoc loco sanctus Evangelista Lucas, posteaquam dixerat, *Erant autem justi ambo*, explicare voluisse quid sit esse justum, et ideo adjunxisse, *incedentes in omnibus mandatis, et justificationibus Domini sine querela*. Quæ explicatio removere videtur ab homine justo peccata omnia non solum gravia, sed etiam levia. Et confirmabat hoc argumentum Pe-

lagius ex commentario S. Ambrosii in hunc locum Evangelii, ubi S. Ambrosius invehitur in eos, qui putant homines non posse absque peccato vivere.

Responsio: Ad locum Evangelii respondet S. Augustinus in lib. de perfectione justitiæ, et in libro de gratia Christi, cap. 48. et 49. aliud esse vivere sine querela, aliud vivere sine peccato: illum enim sine querela vivere, de quo homines queri non possunt, qui nemini noceat, omnibus prosit, scandalum nulli tribuat, licet coram Deo peccatis venialibus non careat, et tales fuisse Zachariam, et Elisabeth. Ad commentarium S. Ambrosii respondet ibidem Augustinus, S. Ambrosium aut postea sententiam suam humiliter correxisse, aut solum significare voluisse posse homines sine peccato vivere non absolute, sed secundum quemdam modum, ita ut sine querela inter homines conversentur. Nam idem Ambrosius in commentario Isaiæ (quem Augustinus eo loco citat) aperte scribit, neminem in hac vita sine peccato, aut omnino immaculatum esse posse.

Est autem hoc loco observandum, quod tametsi dixerimus, nullum, quantumvis justum et sanctum, potuisse in hac vita sine peccatis venialibus vivere, semper tamen excipimus Dominum nostrum Jesum Christum, et ejus matrem semper Virginem Mariam. Nam potissima causa, cur a peccatis venialibus omnino liberari nequeamus in hac vita, est concupiscentia illa carnis, quæ et peccati fomes a Theologis dicitur, quam ex justitiæ originali amissione contraximus; Christus autem concupiscentia illa omnino caruit, quippe qui de Virgine virtute Spiritus sancti conceptus fuit. Ipsa autem sancta Virgo (ut S. Thomas docet in 3. par. quæst. 27. art. 3.) in prima sanctificatione, vel a fomite plane liberata, vel (quod ipse magis probat) tanta gratiæ copia repleta fuit, ut fomes in ea ligatus manserit, ac deinde in ipsa filii conceptione penitus ablatum fuerit. Itaque de Christo legitur: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*, I Pet. ii (4). De Virgine autem: *Tota pulchra es omnia mea, et macula non est in te*, Cant. iv (2).

De eadem S. Cyprianus (vel quicumque fuit auctor, sine dubio antiquus et doctus) in serm. de Nativitate Christi: « Plurimum, inquit, a cæteris differens (Maria) natura

communicabat, non culpa. » De eadem S. Ambrosius serm. ult. in Psalm. cxvii: « Suscipe, inquit, me non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sit virgo, sed virgo per gratiam ab omni integra labe peccati. » Et S. Augustinus lib. de natura, et gratia, cap. 36: « Excepta, inquit, sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem. Inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quia concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. » Et S. Anselmus lib. de conceptu virginali, cap. 18: « Deceit, inquit, ut ea puritate Virgo niteret, quæ major sub Deo nequit intelligi. » Et S. Bernardus in epist. 174: « Ego, inquit, puto, quod et copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsis non solum sanctificaret ortum, et vitam deinceps ab omni peccato custodiret immunem, quod nemini alteri in natis quidem mulierum creditur esse donatum. Decuit nimirum Reginam virginum singularis privilegio sanctitatis absque omni peccato ducere vitam quæ dum peccati mortis quæ pareret peremptorem, munus vite et justitiæ omnibus obtineret. » Idem docet S. Thomas in 3. par. quæst. 27. art. 4. S. Bonaventura, et cæteri Theologi in 3. Sentent. dist. 3. et copiose Richardus de S. Victore in ii. lib. de Emanuele. Denique Concilium Tridentinum sess. 6. can. 23. ita concludit: « Si quis dixerit, hominem semel justificatum posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit. »

Neque movere debent testimonia Chrysostomi, Ambrosii, et Augustini, quæ contra citat Calvinus in Antidoto hujus canonis Concilii Tridentini. Nam testimonium Ambrosii, quod ille citat, nusquam exstat; testimonium autem Augustini generale est, et exceptionem admittit, quam ipse Augustinus in alio loco adhibet, ut nos ostendimus. Chrysostomus videtur quidem aliquid dicere adversus ea, quæ communiter Patres docent; tamen et verba ejus benigne exponi possunt, et ipse sibi anteferrî sine dubio patietur communem Patrum consensum, et ipsas græcas Liturgias, in quibus assertitur Beata Virgo plane irreprehensa, et incontaminata, san-

(1) Gen. vi, 9; ibid. xvii, 1; Deut. xviii, 13; Philip. iii, 45. — (2) I Corinth. ii, 6. — (3) Psal. xiv, 1; ibid. xvii, 24; ibid. cxviii, 1; Eph. i, 4. — (4) Psal. cxliii; Psal. xiv, 2; Eph. i, 4; I Joan. i, 8. — (5) I Joan. iii, 9. — (6) I Joan. i, 8. — (7) Luc. i, 6.

(1) Pet. ii, 22. — (2) Cant. iv, 7.

ctior Cherubin et Seraphin. Vide plura apud Canisium nostrum lib. 1. de Beata Virgine, cap. 40. et lib. IV. cap. ult.

CAPUT VII.

Refellitur error Joan. Wicleffi, et Joan. Calvini.

Demonstravimus haec, esse discrimen aliquod inter peccata, et quaedam eorum lethalia, quaedam venialia recte nominari. Nunc ii refellendi sunt, qui distinctionem istam admittunt, sed perversa interpretatione depravant. Ac imprimis occurrunt Joan. Wicleffus et Joan. Calvinus, qui (ut supra ostendimus) peccata venialia dici volunt omnia peccata praedestinatorum, mortalia vero peccata omnia reproborum. Quam sententiam non solum Catholici Doctores, sed etiam Lutherani ex Scripturarum exemplis firmissima ratione confutant. Nam profecto Adam praedestinus erat, et nunc in celo cum beatis spiritibus regnat. Nam inter haereticos numerat Tatianum, qui negabat Adamum salvum esse, Irenaeus lib. 1. cap. 31, Tertullian, lib. de praescript. haeret., Epiphanius haeres. 46. et Augustinus in lib. de haeresibus, cap. 23. et tamen eundem Adamum lethaliter peccasse, et vere a gratia Dei excidisse nemo unquam negavit, cum Apostolus dicat: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*, Roman. v. (1), et cum Deus tam aperte comminatus esset: *Quicumque die comederis ex eo, morte morieris*, Genes. ii. (2), quod de morte non solum corporis, sed etiam animae intelligendum esse docent sancti Patres, Ambrosius lib. de paradiso, c. 9, August. lib. XIII. civ. cap. 12. et Gregor. lib. v. epist. 14.

Adde etiam quod non solum lapsus est Adam in peccatum lethalis inobedientiae, sed etiam fidem amisit, quam amitti non posse Calvinus existimat. Audi Tertullianum in secundo libro adversus Marcionem: *« Quis dubitabit ipsum illud Adae delictum haeresim pronuntiare? »* Et infra: *« Rudis admodum haereticus (Adam) fuit. »* Audi sanctum Ambrosium in epist. 33. ad sororem Marcellinam: *« Agnoscis Adam, esse te nu-*

dum, quia bona indumenta fidei praedidisti. » Et lib. VII. in Lucam, can. 47. dicit, Adamum exutum fuisse fidei vestimento, cum primum peccavit. Audi sanctum Augustinum lib. XIV. de civit. Dei, canon. 17: *« Hoc itaque cognoverunt, quod felicius ignorarent, si Deo credentes, et obedientes non committerent, quod eos cogeret experiri, infidelitas et inobedientia quid nocerent. »* Et lib. 1. in Julianum, cap. 2. idem probat testimonio sancti Olympi Episcopi Hispani. Audi S. Prosperum in responsione ad tertium dubium Genuensium: *« Credendo Adam diabolo, non creditur Deo. »* Et infra: *« Quomodo fides in Adam perdit, in quoquam filiorum ejus inveniretur, nisi ea idem spiritus, qui omnia in omnibus operatur, infunderet? »* Et infra: *« Omnes igitur quod Adam perdidit, perdiderunt. Perdidit autem primum fidem, quam omnes, quia primam potuimus amittere, primam habemus accipere. »* Cum igitur Adam electus, ac praedestinus fidem semel habitam peccando perdidit, et reus mortis aeternae constitutus fuerit, falsum omnino esse convincitur, quod Wicleffus, et Calvinus, et ante eos Jovinianus asseruit, peccata praedestinatorum non posse esse lethalia, praesertim si fidem aliquando habuerint.

Alterum exemplum est sancti prophetae David, quem praedestinatum fuisse, atque adeo salvum et sanctum esse nemo negare potest, cum Dominus dicat in Evangelio, Lucae XIII: *Cum videritis Abraham, Isaac, et Jacob, et omnes Prophetas in regno Dei* (3). Certe enim si omnes Prophetae erunt in regno Dei, sine dubio non aberit David, qui per excellentiam Prophetae cognomen invenit. Eundem fuisse fidelem, et justum, antequam in peccatum adulterii, et homicidii laberetur, aequo certum est. Nam Apostolus Paulus Actor XIII. sic ait de eo: *Suscitavit illis (Deus) David Regem, cui testimonium perhibens dicit: Inveni David filium Jesse virum secundum cor meum* (4). Et Psalmi ejus aperte indicant fuisse Davidem plenum fide, et Spiritu sancto.

Porro eundem lapsus esse in peccata mortalia, eaque gravissima, ac per hoc Spiritum sanctum excussisse, et gratia excidisse facile probari potest. Nam in primis hoc apertissime docet ipse David in Psalm. I. ubi proprie (ut ex titulo constat) deflet adul-

terium suum, et homicidium occasione Bethsabee commissum, ubi inter caetera dicit: *Tibi soli peccavi, et malum coram te feci, et: Cor mundum crea in me Deus, et Spiritum rectum innova in visceribus meis* (1). Nec sane peteret cor mundum in se creari, et renovari spiritum rectum, nisi crederet per peccatum munditiam cordis, et rectitudinem spiritus se amisisse. Quod vero subjungitur: *Et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me*. Non significat, in eo peccante remansisse habitorem Spiritum sanctum, qui in solis justis proprie inhabitat: sed significat (Augustino teste) spiritum copiosius iterum Davidi adesse, cum ei poenitentiam inspiravit, et ideo Davidem, qui donum Dei non ignorabat, peccatum esse a Deo, ut spiritum illum sanctum, poenitentiae lacrymas in se excitantem, non auferret. Quod autem David reconciliationem adhuc expectaret et peteret, perspicuum est ex verbis sequentibus: *Redde mihi letitiam salutaris tui*. Et rursum: *Auditui meo dabis gaudium et letitiam, et exultabunt ossa mea humiliata*. Et: *Cor contritum et humiliatum Deus non despicies* (1).

His accedunt testimonia Patrum. Nam S. Ambrosius in lib. de Apologia David, cap. 16, explicans illud: *Libera me de sanguinibus, etc.*: *« Ad Urie mortem, inquit, potest referri, quod mandatae necis ejus concessis veniam tanti peccati admissi. »* Et infra: *« Quibus vinculis se enodari desiderans divinum sibi precatur auxilium, ut ab omni criminis perpetrati labe mundetur. »* Et infra: *« Non est mirum, quod tam graviter doleat fundendi sanguinis innoxii sibi obrepisse peccatum. Ideo liberari se a sanguinibus, hoc est a peccatis mortalibus postulavit. »* His verbis Ambrosius Davidis adulterium et homicidium, peccata mortalia fuisse docet, cum et crimina, et vincula, et tanta admissa, et expresse peccata mortalia nominet.

S. Augustinus tract. in Psalm. LVI. ita Davidem loquentem inducit: *« Miserere me secundum magnam misericordiam tuam. Subveni gravi vulnere secundum magnam medicinam tuam. Grave est quod habeo, sed ad omnipotentem confugio. De meo tam lethali vulnere desperarem, nisi tantum medicum reperirem. »* Et hic vides peccatum Davidis grave, et lethale nominari, et ejus-

modi, ut fere ad desperationem posset adducere.

S. Hieronymus in epist. ad Oceanum de obitu Fabiolae describit poenitentiam publicani Davidis, qualis in Ecclesia pro magnis sceleribus fieri solet. Ex quo satis indicat, grave admodum fuisse peccatum Davidis.

S. Gregorius lib. XXII. Moralium, cap. 13. scribit, peccatorem similem esse Lazaro mortuo, qui Domini voce revocatur ad vitam: atque exemplum Davidis adducens ait: *« Unde David Propheta ab illa tanti mole facinoris reviviscens ad vocem Domini, quasi foras exiit, dum per Natham correptus quod fecerat accusavit. »* Ex his igitur manifestum est, Davidem praedestinatum, fidelem, et justum in peccatum mortale incidisse, et rursus per poenitentiam ad gratiam Domini redisse: ac proinde falsam atque etiam apertissime falsam Wicleff, et Calvini esse sententiam.

Tertium exemplum est Apostoli Petri, quem praedestinatum fuisse, et nunc salvum, sanctum, et beatum esse nemo negat, cum B. Joannes in extremo Evangelio suo tam inculentum testimonium reddiderit beate morti ipsius. Nam cum Dominus Petro dixisset: *Cum senueris alius cinget te, et duceat quo tu non vis*, subjunxit Evangelista: *Hoc autem dixit, significans quia morte clarificatus esset Deum* (2) Eundem Petrum fidelem et justum fuisse antequam Dominum ter abnegaret, testis est Christus ipse, qui et Matth. XVI. eum beatum appellavit, et Joan. XIII. eidem dixit: *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet. Et vos mundi estis, sed non omnes, etc.* (3).

Eundem autem mortale peccatum, et quidem gravissimum admisisse, cum ad vocem ancillae Dominum negavit, nec solum negavit, sed etiam jurejurando, et anathematizando negationem confirmavit, testantur lacrymae, et poenitentia ejus. Nam (ut scribit Mattheus cap. 26.) post tantum admissum facinus amare flevit. Testantur etiam sancti Patres idipsum passim, sed ut non laboremus in re perspicua, unus hoc loco sufficiet Augustinus, qui tract. 66. in Joan. non solum hoc docet, sed etiam contentum ita esse, nec posse, salva fide aliter dici. Inter alia sic Petrum alloquitur: *« Timendo mortem carnis tuae, mortem dabis animae tuae. Quanta enim vita est confiteri Christum, tanta mors*

(1) Rom. V, 12. — (2) Gen. II, 47. — (3) Luc. XIII, 28. — (4) Act. XIII, 22.

(1) Psal. L, 6, 12. — (2) Joan. XXI, 18, 19. — (3) Joan. XIII, 10.

est negare Christum. » Et infra : « In anima Petri contigit, quod offerebat in corpore, non tamen pro Domino, quod temere presumebat, præcessit, sed aliter quam putabat; namque ante mortem, et resurrectionem Domini, et mortuus est negando, et revixit plorando. Sed mortuus est, qui superbe presumpsit; revixit autem, quia benigne ille respexit. » Ecce quoties Augustinus repetit, Petrum in anima mortuum esse, ac proinde peccatum mortale commisisse, cum Christum negavit. Et audet tamen Calvinus dicere, fideles prædestinatos lethaliter peccare non posse.

His omnibus accedit manifesta ratio ex adversariorum ducta principiis. Actiones illas Adami, Davidis, Petri, ex genere suo peccata fuisse, nemo negare potest, nisi prævaricatio cælestis mandati specialis, adulterium, homicidium, Christi abnegatio cum execratione, et perjurio alicui non videantur esse peccata; ea vero peccata a scientibus, et volentibus commissa, atque adeo voluntaria fuisse, extra controversiam est. Quæro igitur, an ea peccata simul cum fide justificante in hominibus illis Adamo, Davide, Petro, consistere potuerint, an non potuerint. Nam si non potuerunt, excusserunt fidem justificantem, ac per hoc lethalia fuerunt, quod nos contendimus. Neque ipsi hoc negare possunt, cum ex communi adversariorum doctrina illa sint mortalia peccata, quæ cum fide consistere nequeunt.

Si vero dicat Calvinus peccata illa Adami, Davidis, Petri, cum fide consistere potuisse: sequitur, posse homines semel justificatos libere prævaricari Dei mandata, adulteria et homicidia perpetrare, Christum abnegare, addita etiam execratione, atque perjurio. Nam si hæc in hominibus semel justificatis cum ipsa fide justificante manent, hoc ipso a Deo non imputantur, nec tam sunt venialia, et remittenda, quam reipsa condonata, atque dimissa, neque reum faciunt ullius pœnæ ac supplicii. Hoc vero dogma nemo non videt quam sit absurdum, et perniciosum. Huc igitur disputationis summa perducitur, ut vel concedere cogatur Calvinus posse homines fideles, et prædestinatos peccare lethaliter, ac per hoc non esse peccata omnia prædestinatorum, post fidem semel adeptam, venialia: vel prædestinatis fidelibus, id est, vere fidelibus licentiam tribuatur adulteria, homicidia, perjuria, et alia id genus scelera impune, ac libere perpetrandi.

Videtur autem Calvinus hoc posterius membrum eligere. Nam tametsi in Antidot. Concil. Tridentini sess. 6. can. 27. scripserit, ubi fides regnat, nullum esse peccatum: tamen can. 28. addit, semen fidei, id est, fidem veram et vivam, sed sopitam manere cum gravissimis lapsibus: « Semen, inquit, aliquid fidei manere in homine licet suffocatum, etiam inter gravissimos lapsus non nego, id quantumcumque est, particulam esse fateor veræ fidei; addo etiam vivam, quando aliter non posset ex ea ori fructus. Verum quoniam non apparet ad tempus, nec se usitatis signis exerit, perinde habetur ac quæ emortua, quoad sensum nostrum. » Itaque cum velit manere fidem veram et vivam in homine cum gravissimis lapsibus, licet ea non se prodant exterius: et certo sibi persuaserint adversarii, fidem justificare, et facere ut nulla peccata imputentur, sequitur ut crediderit Calvinus gravissimos lapsus fidelibus non imputari.

CAPUT VIII.

Refellit error Lutherorum.

Lutherani, ut supra ostendimus ex Lutero, Melancthone, Illyrico, Heshusio, et Kemnitio, tria præcipue docent. Primo, peccata venialia esse illa, quæ a Deo non imputantur, quamvis ex se digna sint pœna, ac supplicio sempiterno. Secundo, illa peccata a Deo non imputari, quæ simul in homine cum fide, id est, cum fiducia misericordiæ consistunt. Tertio, illa sola peccata cum fide consistere, quæ sunt involuntaria. Ex quibus sequitur, quarto omnia peccata in infidelibus esse mortalia, et consequenter omnia peccata ex natura sua esse mortalia. De quo 4. cap. (quia commune est etiam quibusdam aliis scriptoribus non Lutheranis) seorsim postea disseremus. Nunc tria priora capita, quæ propria videntur esse Lutherorum, breviter refellamus.

Quod igitur primo loco affirmant, peccata venialia esse ea, quæ non imputantur, repugnant aperte Scripturis et Patribus. Scriptura siquidem in iis locis, ubi de peccatis venialibus ex consensu etiam Lutherorum loquitur, manifeste docet, oportere a Deo peti remissionem eorum peccatorum: non igitur ea sunt tecta et condonata, vel non imputata

(ut ipsi dicunt), sed imputantur, et ligant, ac reum faciunt quamvis facile condonentur, ac remittantur. Convenit inter nos, et Lutheranos, de venialibus agi Matth. vi: *Dimitte nobis debita nostra* (1): quia iustorum etiam est hæc humilis, et vera confessio. At hic videmus peti a iustis remissionem peccatorum venialium: proinde non fuisse ante condonata, vel non imputata. Eadem ratio est de loco illo I Joan. 1: *Si dixerimus quia peccatum non habemus etc.*, continuo subiungitur: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, et iustus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate* (2).

At si peccata iustorum, quia persona grata est, non imputarentur, quid opus esset remissione? et cur oporteret confessionem ante præmittere? nec dissimilis est locus ille Psalm. xxxi: *Pro hac* (id est, pro remissione peccati) *orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno* (3) Et illud Psalm. cxxviii: *Tu propitius fuisti eis, et ulciscens in omnes adinventiones eorum* (4). Certe si ulcisceretur Deus peccata servorum suorum fidelium Moysis, Aaronis, et Samnelis, imputabat eis, nec tegebat, donec purgata essent. Huc etiam pertinet illud Joan. xiii: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet* (5), quod sancti Patres ad peccata venialia pertinere docuerunt. Qui enim lotus est ab impietate et lethalibus criminibus, adhuc eget lotione pedum, id est, remissione venialium, quæ instar pulveris in via vitæ hujus pedibus nostris adhærent: « Dominus dicit (inquit S. Augustinus tract. 56. in Joan.): Veritas loquitur, quod opus habeat pedes lavare etiam ille, qui lotus est. Quid fratres mei, quid putatis, nisi quia homo in sancto quidem Baptismo totus abluitur, non præter pedes, sed totus omnino: verumtamen cum in rebus humanis postea vivitur, utique terra calcatur. Ipsi igitur humani affectus, sine quibus in hac mortalitate non vivitur, quasi pedes sunt, ubi ex humanis rebus afficimur, et sic afficimur, ut si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos decipiamus, et veritas in nobis non sit. Quotidie igitur lavat pedes nobis, qui interpellat pro nobis, et quotidie nos opus habere, ut pedes lavemus, id est, vias spiritalium gressuum dirigamus, in ipsa oratione Dominica confirmetur, cum dicimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus*

debitoribus nostris. Si enim confiteamur sicut scriptum est, peccata nostra, profecto ille qui lavit pedes discipulorum suorum, fidelis est et iustus, qui dimittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate, id est, usque ad pedes, quibus conversamur in terra. » Hæc S. Augustinus. Ex quibus omnibus perspicuum esse potest, quam falso et temere dixerit Philippus (ut citavimus cap. 4.) peccata venialia esse peccata condonata. Et Illyricus, esse peccata, quæ propter fidem in Christum non imputantur, et Heshusius, esse peccata tecta, et Calvinus, esse peccata quæ iis, qui sunt in Christo Jesu, non imputantur.

Quod autem secundo loco dicunt, illa peccata non imputari, ac per hoc esse venialia, quæ simul cum fide consistunt, facili negotio convincitur esse falsum. Nam si id ita esset, ut adversarii volunt, sequeretur nullum esse mortale peccatum præter infidelitatem, ac proinde sacrilegia, homicidia, adulteria, furta, rapinas, non esse peccata mortalia, quod est et contra manifestam Christi, et Apostolorum doctrinam, et contra ipsorum Lutheranorum sententiam. Sequi autem ex dogmate adversariorum, nullum esse mortale peccatum præter infidelitatem, probatur. Nam nullum est peccatum, quod fide necessario excludat, præter id quod opponitur, quod est infidelitas. Quod idem experientia ipsa manifeste testatur: nam si per fidem intelligatur assensus certus et indubitatus, his omnibus rebus adhibitis, quas Ecclesia ex verbo Dei scripto, vel tradito credendas esse docet, multos videmus inter Catholicos publicos peccatores, homicidas, fornicarios, fures, ebriosos, qui tamen sine ulla dubitatione fidem habent iis omnibus, quæ Ecclesia credenda proponit.

Si vero per fidem accipiamus id quod Lutherani falso sibi persuaserunt esse fidem, fiduciam videlicet misericordiæ propter Christum, et quidem specialem, qua unusquisque certo credat, et confidat, sibi Deum propter Christum esse propitium, videmus plurimos inter hæreticos qui ejusmodi fidem se habere dicant, cum vitam turpissimam ducant, et errores etiam gravissimos de Christo, de Ecclesia, de Sacramentis, de peccatis, de justificatione, cæterisque rebus ad doctrinam fidei pertinentibus doceant. Nam huic spe-

(1) Matth. vi, 12. — (2) I Joan. i, 8, 9. — (3) Psal. xxxi, 6. — (4) Psal. cxxviii, 8. — (5) Joan. xiii, 10.